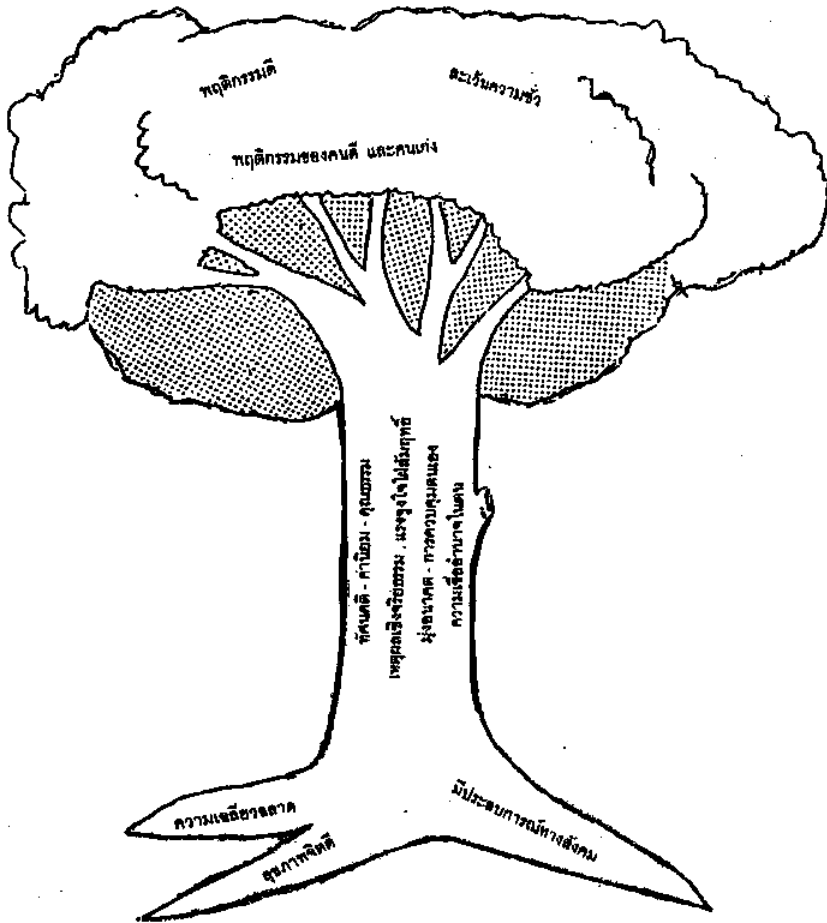

ภาพประกอบ 4 : ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่นำไปสู่พฤติกรรมทางจริยธรรม

ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน , 2531 : 13

แต่เดิมนั้นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมได้แสดงถึงสาเหตุทางจิตใจที่ลำต้นเพียง 4 ประการ ที่เกี่ยวกับการที่บุคคลจะมีพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่วหรือที่เรียกว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรม แต่ต่อมาได้นำผลวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมทางด้านการทำงานอาชีพ และพฤติกรรมรักษาสุขภาพอนามัยมาประกอบด้วย จึงได้เพิ่มพฤติกรรมของคนเก่งเข้าเป็นดอกผลรวมกับพฤติกรรมของคนดีและได้เพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นจิตลักษณะที่สำคัญของคนที่มีพฤติกรรมชนิดดังกล่าวข้างบนนี้เข้าที่ลำต้นของต้นไม้จริยธรรม รวมเป็น 5 ด้าน จึงทำให้ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของคนไทยนี้มีลักษณะที่กว้างขวางครอบคลุมพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของคนไทยทางด้านที่สำคัญได้ครบถ้วน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2531:12-14)

โดยสรุป ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทยนี้ แสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะ 8 ด้าน กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ

ประสบการณ์ทางสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อพัฒนาการทางจิตของบุคคล การที่บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมจะทำให้มีความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและสามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ เรียกว่าความสามารถในการสวมบทบาท (Role Taking) ซึ่งความสามารถในการสวมบทบาทมีความสำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมมาก ประสบการณ์จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก จะทำให้บุคคลมีความคิดเห็นที่กว้างขวาง ลึกซึ้งมองเห็นและเข้าใจบทบาทของตนเองและของผู้อื่นที่อยู่ร่วมกับตนในสังคมและความเข้าใจนี้เองจะเอื้ออำนวยให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตในระดับสูงได้ การที่บุคคลขาดประสบการณ์ทางสังคมและขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้หรือสวมบทบาทอื่น ๆ น้อยจะนำไปสู่การปฏิเสธทางจิตต่อบทบาทที่ไม่คุ้นเคย คือการไม่ยอมรับ ไม่เข้าใจ ไม่ไว้ใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการปิดกั้นข่าวสาร และข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาทางจิตวิทยาและด้านสังคม ซึ่งย่อมรวมเอาพัฒนาการทางจริยธรรมทางการมุ่งอนาคต และทางการบรรลุเอกลักษณ์แห่งอิโก้ของบุคคลเข้าไว้ด้วย ดังนั้นถ้าต้องการที่จะให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตจะต้องส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวาง และเหมาะสมกับอายุของบุคคลจึงจะทำให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตในระดับสูงได้

จากทฤษฎีดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้ในส่วนที่กล่าวถึงสติปัญญาและการมีประสบการณ์ทางสังคมมาใช้ในการสนับสนุนการตั้งตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชั้นปี และประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม

6. การวัดและการประเมินจริยธรรม

การวัดจริยธรรมของมนุษย์แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ (ดวงเดือน พันธุนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม, 2520 : 4-6)

1) การวัดความรู้เชิงจริยธรรม เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ว่าในสังคมของคนนั้นถือการกระทำชนิดใดดี และการกระทำชนิดใดเลวควรดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทที่เหมาะสมที่สุดหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด

2) การวัดเจตคติเชิงจริยธรรม เป็นการวัดความรู้สึกในมโนเชิงทางจิตใจ เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อลักษณะนั้น ๆ เพียงใด เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นซึ่งหมายถึงสิ่งที่คนส่วนใหญ่นิยมชมชอบ หรือให้การสนับสนุนในสังคมนั้น

เจตคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น มีความหมายกว้างขวางกว่า ความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคลเพราะเจตคตินั้นจะรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เข้าด้วยกัน

3) การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นการวัดลักษณะของบุคคลที่ใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุให้บุคคลเลือกกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมอันใดอันหนึ่ง

4) การวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นการวัดการกระทำและการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่นิยมชมชอบ หรือดเว้น การแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมที่กระทำตามกันในสังคมนั้น

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการวัดจริยธรรม เพื่อนำไปใช้สร้างเป็นแบบวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

การวัดเจตคติ ในการวัดเจตคตินี้วิธีการสร้างเครื่องมือได้ 5 แบบคือ (สงวนศรี วิรัชชัย, 2527 : 64, 65)

1) มาตราวัดระยะทางสังคม (Social Distance หรือ Unidimensional Scale) คือ การวัดเจตคติของผู้คนโดยจัดให้มีข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์ และความรู้สึกของบุคคลที่จะมีต่อผู้เป็นที่หมายของเจตคติ 7 ข้อความ แต่ละข้อความจะบ่งบอกความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก ซึ่งแสดงถึงการมีเจตคตินิมาน ไปจนถึงความสัมพันธ์ในทางลบ ซึ่งแสดงถึงการมีเจตคตินิเสธแล้วให้ผู้ตอบเลือกว่า ตนต้องการจะมีสัมพันธ์กับบุคคล หรือกลุ่มคนที่เป็นที่หมายของเจตคติในระดับใด จาก 7 ระดับต่อไปนี้เป็น ยอมรับถึงขั้นแต่งงาน ยอมรับเป็นเพื่อนสนิท ยอมรับเป็นเพื่อนบ้าน ยอมรับเป็นเพื่อนร่วมอาชีพ ยอมรับเป็นพลเมืองของประเทศ ยอมรับในฐานะผู้มาเยือนประเทศ มาตรานี้มาเสนอโดย โบการ์ดัส (Bogardus)

2) มาตราเจตคติของกัทท์แมน (Guttman) คือการจัดให้มีข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งแต่ละข้อความจะแสดงเจตคติในทิศทางเดียวกัน แต่มีความเข้มหรือปริมาณของความรู้สึกแตกต่างกัน ข้อความชุดนี้จะจัดเรียงลำดับความเข้มของเจตคติที่มีอยู่ในแต่ละข้อความไว้ แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่ง โดยถือว่า คำตอบหรือข้อความที่ผู้ตอบเลือกจะเป็นการยืนยัน คำตอบ หรือข้อความที่แสดงความเข้มในระดับรองลงไปด้วย เช่น ถ้ามีข้อความที่คล้ายกับ มาตราวัดระยะทางสังคม คือ ยอมรับเป็นเพื่อนบ้าน ยอมรับเป็นเพื่อนร่วมงาน ยอมรับเป็นพลเมืองของประเทศ รวม 5 ข้อความ ซึ่งแสดงถึงเจตคตินิมาน ในระดับความเข้มต่าง ๆ กันตั้งแต่มากไปหาน้อย

ถ้าผู้ตอบเลือกตอบว่ายอมรับเป็นเพื่อนสนิทก็จะสรุปว่า ผู้ตอบยืนยันไปจนถึงการยอมรับเป็นเพื่อนบ้าน ยอมรับเป็นเพื่อนร่วมงาน และยอมรับเป็นพลเมืองของประเทศด้วย ปัจจุบันมาตราวัดแบบนี้ไม่ได้รับความนิยม เพราะพบว่า มีสภาพความเป็นจริงที่ขัดกับหลักการของมาตราวัดนี้คือ พบว่าการที่รายอมรับคน ๆ หนึ่งเป็นเพื่อนสนิทนั้น ไม่ได้หมายความว่าเราจะยอมรับเขาเป็นเพื่อนบ้าน และเพื่อนร่วมงานด้วยเสมอไป

3) มาตรารำจำแนกลักษณะ (Semantic Differential Scale) ออสกู๊ด ซัดซี และ แทนแนนเบอว์ม (Osgood, Suci and Tannenbaum) เสนอการวัดเจตคติโดยให้ผู้ตอบประเมินคุณสมบัติที่อาจจะมีได้ในทางตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว อ่อนแอ-เข้มแข็ง เกียจคร้าน-ขยัน สุภาพ-หยาบ ฯลฯ ของบุคคลหรือกลุ่มคนซึ่งเป็นที่หมายของเจตคติด้วยการให้ผู้ตอบเลือกทำเครื่องหมายระหว่างช่วง 1-7 ที่อยู่ระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงกันข้ามนั้นๆ

มาตราวัดเจตคติแบบนี้สร้างไม่ยากและสามารถจะใช้วัดเจตคติในเรื่องต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง เมื่อสร้างมาตราหนึ่งขึ้นมาแล้วก็อาจนำไปใช้วัดเจตคติในที่หมายอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

4) มาตราวัดเจตคติของเธอร์สโตน (Thurstone's Equal-Appearing Interval Scale) เธอร์สโตนได้เสนอให้รวบรวมข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายให้ได้จำนวนมากกว่า 100 ข้อความ โดยให้มีทั้งข้อความที่เป็นนิมิตอย่างมาก ข้อความที่เป็นนิมิตไม่มากนัก ข้อความที่เป็นกลาง ๆ ข้อความที่เป็นนิเสธไม่มากและข้อความที่เป็นนิเสธอย่างมาก แล้วนำข้อความทั้งหมดไปให้คนกลุ่มใหญ่ตัดสินแบ่งข้อความออกเป็น 11 กลุ่ม ตามปริมาณความเข้มของความรู้สึกที่มีอยู่ในแต่ละข้อความ โดยผู้ตัดสินต้องตัดสินอย่างเป็นปรนัย ไม่นำเจตคติที่ตนมีต่อที่หมายนั้นมาเกี่ยวข้องกับการพิจารณาแบ่งประเภท หรือแบ่งกลุ่มของข้อความ เมื่อได้ข้อความ 11 กลุ่มที่มีความเข้มของเจตคติต่าง ๆ กัน แล้วก็เลือกแต่เฉพาะข้อความที่ผู้ตัดสินส่วนมากเห็นพ้องกันนำมาทำเป็นแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบระบุว่าเห็นด้วยกับข้อความใดและไม่เห็นด้วยกับข้อความใด

5) มาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale) มาตราวัดนี้มีรากฐานเดียวกับความคิดมาจากมาตราวัดแบบเธอร์สโตน เป็นมาตราวัดที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า "หัวใจปัญหาของมนุษย์มีการแจกแจงเป็นเส้นโค้งปกติ" กระบวนการในการสร้างจะง่ายและสะดวกกว่ามาตราวัดแบบเธอร์สโตนแต่มีความตรงไม่แตกต่างกัน ตามปกติมาตราวัดแบบนี้จะมีระดับคะแนนของแต่ละข้อความเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ค่าคะแนนเป็น 1 ตามลำดับจนถึงค่าคะแนนเป็น 5

ในส่วนของกระบวนการจัดสร้างและการให้คะแนนโดยสรุปจะเป็นดังนี้
(วัลลภ กันทรัพย์ และไทยทิพย์ สุวรรณกุล, 2535 : 71)

5.1) ขั้นรวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องเป็นขั้นตอนที่เหมือนกับการสร้างมาตราวัดแบบ
เธอร์สตัน กล่าวคือ ผู้สร้างเครื่องมือจะต้องรวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้อง และครอบคลุมเรื่องราวที่
เกี่ยวข้อง และครอบคลุมเรื่องราวที่ต้องการประเมินให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แล้วดำเนินการ
คัดเลือกและปรับปรุงข้อความขึ้นต้น เพื่อให้ได้ข้อความที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริง

5.2) แยกประเภทของข้อความที่คัดเลือกไว้แล้วเป็น 2 ประเภท คือข้อความที่มี
ลักษณะเป็นไปในทางบวก และข้อความที่มีลักษณะเป็นไปในทางลบ โดยมาตราวัดแต่ละฉบับควร
จะมีจำนวนข้อความของแต่ละประเภทเท่า ๆ กัน

ข้อความที่เป็นในทางบวก หมายถึงข้อความที่อยู่ในแนวทางที่สังคมปรารถนาหรือเป็น
ไปในแนวทางที่ดี เช่น นักศึกษาที่ดีต้องมาเข้าเรียนตรงเวลาเป็นประจำ เด็กดีต้องมีความอ่อนน้อม
ต่อผู้ใหญ่เป็นต้น ส่วนข้อความที่มีลักษณะเป็นไปในทางลบหมายถึง ข้อความที่อยู่ในแนวทางที่
สังคมไม่ปรารถนาหรือ เป็นไปในแนวทางที่ไม่ดี เช่น นักศึกษาที่ดีควรเข้าห้องเรียนสายเป็นประจำ
คนไทยส่วนใหญ่เป็นคนเห็นแก่ตัว เป็นต้น

5.3) กำหนดค่าให้แก่ข้อความโดยแต่ละข้อความจะมี 5 ระดับ ตามความเข้ม ของ
ความคิดเห็นในเรื่องนั้น จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนกระทั่งถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเป็น 5,4,3,2,1
จะใช้สำหรับข้อความที่เป็นไปในทางบวก ส่วนข้อความในทางลบจะมีค่าเป็น 1,2,3,4,5 ตามลำดับ

5.4) การเลือกข้อความเพื่อนำไปใช้โดยกระบวนการทางสถิติ เมื่อผู้สร้างเครื่องมือได้
คัดเลือกและกำหนดค่าคะแนนให้แก่ข้อความครบถ้วนแล้ว ควรนำมาตราวัดนั้นไปทดลองใช้กับ
กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวนหนึ่งเพื่อพิจารณา คัดเลือกข้อความที่อาจจะไม่เหมาะสมบางส่วน
ออก โดยใช้การทดสอบทางสถิติ

5.5) การให้คะแนน มาตราวัดชนิดนี้จะใช้ในการประเมินจริยธรรมได้ดีในกรณีที่เป็น
ภาพรวมของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในเรื่องที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ โดยการเปรียบเทียบจะพิจารณา
ตัวคะแนนเป็นสำคัญ การให้คะแนนจะให้คะแนนตามค่าคะแนน ของระดับความคิดเห็นประจำ
ข้อความที่ผู้ถูกประเมินเลือกเป็นรายข้อ แล้วนำค่าคะแนนดังกล่าว มาหาค่าเฉลี่ย โดยทำการที่รวม
ได้ทั้งหมดหารด้วยจำนวนข้อความที่มีในมาตราวัดนั้น และหากจะประเมินเป็นกลุ่มบุคคล ก็จะนำ
เอาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละบุคคลที่คำนวณไว้มารวมกันทั้งหมด คะแนนที่ได้จะแสดงถึงระดับความ
คิดเห็น ในเรื่องที่จะประเมินดังกล่าว

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกมาตราวัดแบบลิเคร์ท เพราะถือว่าเป็นมาตราวัดที่เหมาะสมที่สุดใน การนำมาใช้สร้างเครื่องมือวัดความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้

7. ลักษณะของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยและประเภทของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

7.1 ลักษณะของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

จากการวิจัยทางอุดมศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยมีอิทธิพลมากที่สุดต่อชีวิตของนักศึกษาในช่วงที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย 4 ปี มหาวิทยาลัยจะมีส่วนที่จะช่วยในการพัฒนา นักศึกษาให้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีบุคลิกภาพที่มีคุณธรรม วิทยนี้เป็นช่วงที่สมองมีการพัฒนาสูงสุด จึงเป็นช่วงที่มหาวิทยาลัยจะมีส่วนในการจัด สภาพแวดล้อมจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้นักศึกษาพัฒนาสูงสุด

(วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา , 2527 : 15) มหาวิทยาลัยจึงควรจะมีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ นักศึกษาให้มากที่สุด เพื่อการเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา

สวัลดี สุคนธรังสี (2519 : 19) ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า "ลักษณะพิเศษของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาคือตัวนักศึกษาที่อยู่ในวัยที่กำลังจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โดยทั่วไป นักศึกษาจะมีอายุระหว่าง 18-22 ปี มีอารมณ์ที่อ่อนไหวมากกว่าบุคคลในวัยอื่น ในขณะเดียวกันก็กระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งใหม่ มีความคิดคำนึงค่อนข้างเพื่อฝันและ พร้อมที่จะรับอุดมการณ์ที่ตนเชื่อ.....วัยนี้เป็นวัยที่บุคคลกำลังแสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีสติปัญญาเฉลียวสูงกว่าบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน"

ซึ่งวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 : 26 , 29) กล่าวถึงลักษณะพิเศษของ นักศึกษาว่า "มีความกระตือรือร้นและสนใจในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เขาทนไม่ได้ที่จะเห็นสภาพ ความไม่ถูกต้องหรือความไม่ยุติธรรมในสังคม ชีวิตของเขาเป็นอิสระที่จะคิดและแสดงออก และ เน้นว่านักศึกษาไม่ใช่ตุ๊กตาปั้นที่คอยรับแต่สิ่งที่มหาวิทยาลัยและอาจารย์ป้อนให้" นักศึกษา เข้ามาในรั้วมหาวิทยาลัยด้วยความรู้สึก ความกังวล ความหวัง ความรัก ความเกลียด ในขณะที่ เขาฟัง คิด อ่าน เขียน และเรียนไปพร้อม ๆ กัน" ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของมอนเร (Monroe , 1977 : 182) ที่เห็นว่านักศึกษาโดยธรรมชาติจะเป็นคนที่มีอารมณ์รุนแรง มีอุดมคติ สูงและทนไม่ได้ต่อความอยุติธรรมของสังคม เขากล่าวว่า นักศึกษาที่เข้าในมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ บุคลิกภาพยังไม่ชัดเจน แต่เมื่อจบออกไปแล้ว จะมีลักษณะของคนค่อนข้างแน่นอน ชีวิตใน มหาวิทยาลัยจึงควรเป็นชีวิตที่นักศึกษาได้รับการพิจารณา ทดสอบ คัดเลือก และยึดเป็นลักษณะ เฉพาะของแต่ละคน เขาเน้นการพัฒนาพัฒนาการศึกษาในแง่เอกัตบุคคล

นอกจากนี้คอฟแมน (Kauffmann, 1968 : 19-21) อ้างถึงใน
 วัลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2527 : 26-28) ประมวลลักษณะของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยไว้
 6 ลักษณะคือ

- 1) ผู้ที่เข้ามาแสวงหาความรู้ และมุ่งมั่นตกลงใจในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเขา
 มีความเชื่อถือในศาสตร์นั้น ๆ เขาอยากจะมีความสัมพันธ์กับชีวิตจิตใจของวิชาที่เรียน แต่มัก
 จะผิดหวัง เพราะไม่ได้พบเช่นนั้น
- 2) ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม เพราะบางครั้งเมื่อเข้ามาในมหาวิทยาลัยก็
 เกิด ความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง การที่เข้ามาวิทยาลัย เพราะเขานึกว่าจะเป็นที่ทำให้เขาได้
 คลายความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับที่บ้าน พยายามคิดหาทางห่างจากบ้านเพื่อต้องการความอิสระ
 จึงต้องการคนที่จะช่วยสนองความต้องการทางจิต หากคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน
- 3) เป็นคนมีอุดมคติและใจดี แต่บางครั้งสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยก็ทำลาย
 อุดมคตินั้นเสีย เขาอยากที่จะช่วยคนอื่น และสนใจปัญหาของสังคม ซึ่งในด้านนี้มหาวิทยาลัย
 จะไม่ได้นึกถึง หรือเห็นความต้องการของเขา จึงไม่ได้คอยช่วยจัดประสบการณ์ หรือเปิดโอกาส
 ให้เขาได้ทดลองทำงานที่ใช้วิชาการที่เรียนอยู่ในห้องเรียนกับชีวิตประจำวัน
- 4) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะว่ามีสิ่งยั่วยุรอบด้านที่ผลักดันให้หันเห
 ทิศทางไปทางอื่น กิจกรรมต่าง ๆ สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวลเดือดเนื้อร้อนใจ และได้รับ
 การบีบคั้นจากการเรียน นักศึกษาบางคนอาจตั้งความหวังในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาไว้
 สูงมาก เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็รู้สึกเสียใจและผิดหวังมาก จึงต้อง
 หันความสนใจไปด้านอื่น ซึ่งบางครั้งอาจจะนำไปสู่ปัญหาการเล่นการพนัน และการติดยาเสพติด
 ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ
- 5) ต้องการค้นพบตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่มักจะไม่พอใจความ
 ปรารถนาและทุกสิ่งในตัวเองนัก นอกจากนี้การเรียนในระดับอุดมศึกษาสาขาวิชาบางประเภท
 ไม่ได้ช่วยให้นักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตนเอง บางครั้งทำให้นักศึกษาเข้าใจผิดว่าตนเอง
 โง่มาก เพราะเพียงสาเหตุจากการสอบไล่ตกเพียง 1 วิชาเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถพัฒนา
 ความสามารถด้านอื่น ๆ ขึ้นมาเลย
- 6) มีความขัดแย้งและมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร ลักษณะของนักศึกษา
 ในด้านนี้ อาจเปลี่ยนแปลงไปในบางมหาวิทยาลัยบ้าง โดยการมีนักศึกษาตัวแทนที่มีส่วนร่วมใน
 การบริหาร จะทำให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ได้ย่อมมีความเที่ยงตรง และสิ่งที่ตัวแทนของเขาทำ
 ย่อมตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้

ลักษณะของนักศึกษาที่คอฟแมนเสนอนั้น เป็นการมองนักศึกษาในภาพรวมทั้งหมด หากจะพิจารณาลักษณะนักศึกษาตามชั้นปี จะพบว่า

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 นักศึกษาเข้ามาหาวิทยาลัยเพื่อหวังความสำเร็จในเชิงวิชาการ ต้องการเข้าใจตนเอง แสวงหาเอกลักษณ์และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปของนักศึกษาคือ มีความรู้สึกกังวลกันระหว่างความกลัวและความตื่นเต้น จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทใน มหาวิทยาลัย

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่ศึกษามักจะไม่พอใจมหาวิทยาลัย บางกรณีนักศึกษาจะมีความเบื่อและรู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะเกิดความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง ตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ทางออกของนักศึกษาคือ การริเริ่ม สร้างเสริมความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาเป็นวัฒนธรรมกลุ่มเพื่อน (Peer Culture)

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 นักศึกษาจะมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเองเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก นักศึกษาจะมีความคิดเห็น ค่านิยมในแนวทางเดียวกัน ทุกคน จะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แต่ก็ยังมีลักษณะที่คล้ายกับนักศึกษาชั้นปี 2 คือมีความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 นักศึกษาพวกนี้มีความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของ นักศึกษา (Student Culture) รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนักศึกษาด้วยกัน สนใจเรื่องส่วนตัวโดยเฉพาะชีวิตหลังการเรียนจบแล้ว (ทองเจ็ย งามวิจิตร, 2525 : 39)

หากพิจารณาลักษณะนักศึกษากับการเรียนการสอน จะพบว่านักศึกษามีพื้นฐานของ เศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าคนทั่วไป มีอุดมคติและความสำนึกต่อสังคมและส่วนรวมสูง ไม่นิยมการชู้บังคับ ในขณะที่แสวงหาความมีอิสระเสรี นักศึกษาก็ยังผูกพันกับอาจารย์และ สถาบันของตน ประสิทธิภาพในการเรียนขึ้นอยู่กับความสนใจ ความตั้งใจและการปรับตัว ของนักศึกษาการเรียนรู้นักศึกษาจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม แต่ละชั้น แต่ละสาขามีแบบการเรียน ความสนใจและค่านิยมที่ต่างกัน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์ ช่างถึงใน พรชูลี อาชนำรุ่ง , บรรณาธิการ 2525 : 203)

7.2 ประเภทของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

คลากและโทร (Clark and Trow , 1966 : 374-377 ช่างถึงใน พรพนา อรรถนิโรจน์ , 2528 : 20-21) ได้จัดแบ่งนักศึกษาโดยยึดองค์ประกอบ ความคิดอ่านทางสติปัญญา และการแสดงออกซึ่งเจตจำนงที่มีต่อมหาวิทยาลัยเป็นหลัก โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1) พวกบทบาททางวิชาการ (Academic) นักศึกษาประเภทนี้ เป็นพวกที่ขยันหมกมุ่นอยู่กับวิชาการ มักชอบแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในเชิงวิชาการ และชอบเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยอยู่เสมอ ชอบทำงานหนัก ได้รับความสำเร็จในทางวิชาการ มีเกรดเฉลี่ยสูง เมื่ออยู่นอกห้องเรียนมักพูดคุยถึงแต่เรื่องเกี่ยวกับวิชาการเป็นประจำ โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว นักศึกษาประเภทนี้ คือ การได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาที่สูงขึ้นไป

2) พวกบทบาทที่ผิดแผกไปจากเกณฑ์ปกติ (Non-Conformist) นักศึกษาประเภทนี้เป็นผู้มีความคิดอ่านในเชิงวิชาการ และสติปัญญาดี แต่มักไม่ยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของทางมหาวิทยาลัย โดยทั่วไปแล้ว นักศึกษาประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะแสวงหาสิ่งที่มีความหมายเฉพาะต่อชีวิตของตนเท่านั้น มีความสนใจในเรื่องการประกอบอาชีพเพียงเล็กน้อย และไม่ชอบร่วมกิจกรรมนักศึกษา ลักษณะเด่นของนักศึกษาประเภทนี้คือ การแสดงความก้าวร้าว ไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับการบริหารมหาวิทยาลัย นักศึกษาประเภทนี้จะไม่ให้ความร่วมมือกับกิจการของทางมหาวิทยาลัย มักจะไม่ชอบยุ่งวุ่นวายกับครูอาจารย์ กล่าวโดยสรุป นักศึกษาประเภทนี้ชอบใช้ชีวิตในแบบฉบับของตนเอง มุ่งเสริมสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น พวกฮิปปี พวกชอบใช้ชีวิตสนุกสนาน พวกชอบเล่นการเมือง พวกวางเฉย เป็นพวกนักศึกษามีลักษณะแปลกไม่เหมือนนักศึกษาทั่วไป

3) พวกบทบาทแบบชีวิตมหาวิทยาลัย (Collegiate) นักศึกษาประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่จงรักภักดีต่อมหาวิทยาลัย และปฏิบัติตนสอดคล้องกับความต้องการของทางมหาวิทยาลัย นักศึกษาประเภทนี้จะไม่หมกมุ่นในวิชาการมากนัก แต่จะนิยมใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ชอบเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตรทุกอย่าง ชอบอยู่เป็นกลุ่ม มีเพื่อนมากในมหาวิทยาลัย

4) พวกบทบาทแบบวิชาชีพ (Vocational) นักศึกษาประเภทนี้ โดยปกติแล้วไม่ชอบด้านวิชาการ ซึ่งต้องใช้สติปัญญามาก และไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัย แต่นักศึกษาประเภทนี้ยอมรับว่า การศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยเป็นการฝึกฝนทางอาชีพอย่างแท้จริง นักศึกษาประเภทนี้จะไม่สนใจในการออกความเห็นหรือการเรียนรู้ในเชิงวิชาการ ตลอดจนกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมนอกหลักสูตร กล่าวโดยสรุป นักศึกษาประเภทนี้มุ่งฝึกฝนตนเองเพื่อจะได้มีความชำนาญในการที่จะได้ออกไปประกอบอาชีพให้ได้ผลดี

ชูเมอร์ และแสตตันฟิลด์ (Schumer and Stanfield, 1966 : 374-377 อ้างถึงในศิริพันธุ์ บำรุงทรัพย์, 2529 : 19-20) ได้แบ่งประเภทของนักศึกษาตามแนวบทบาทออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1) แนวบทบาททางวิชาการและการเป็นนักศึกษา (Academic and Scholarly Role Orientation) นักศึกษาจะสนใจแต่เรื่องที่เป็นสาระความรู้อย่างเป็นทางการในวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในสถาบัน

2) แนวบทบาทในการใช้สติปัญญา (Intellectual Role Orientation) นักศึกษาจะเน้นในเรื่องของโลกและศิลปะและปรัชญาหรือแนวคิด ไม่เน้นโครงสร้างทางวิชาการของสถาบันและวิชาเรียนในสถาบัน

3) แนวบทบาทในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเต็มที่ (Consummatory Collegiate Role Orientation) นักศึกษาจะสนใจในกิจกรรมทางสังคมที่เขามองว่าเป็นกิจกรรมที่สนุก

4) แนวบทบาทในการนำประสบการณ์จากการทำกิจกรรมในสถาบันไปใช้ประโยชน์ (Instrumental Collegiate Role Orientation) นักศึกษาต้องการมีบทบาทในฐานะผู้นำผู้บริหารองค์การและทำงานเพื่อสร้างสมประสบการณ์ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

5) แนวบทบาทที่ยึดถือระบบกรีก (Orientation to Greek-Letter System) เป็นนักศึกษา ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะ มีตระกูลดี เมื่อมาเรียนก็มาอยู่รวมกันในสถานที่พัก ที่มีกลุ่มนักศึกษาลักษณะเดียวกัน มีกฎระเบียบ มีผู้คอยดูแล พฤติกรรมของนักศึกษาประเภทนี้ อยู่รวมกันในแนวบทบาทในการใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเต็มที่และแนวบทบาทในการนำประสบการณ์จากการทำกิจกรรมในสถาบันไปใช้ประโยชน์

6) แนวบทบาทในการฝึกฝนเพื่อการประกอบอาชีพ (General Vocational Role Orientation) นักศึกษาจะมุ่งเน้นทักษะและความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนในวิชาที่ลงทะเบียน ที่เห็นว่ามีประโยชน์ในการทำงานในอนาคต

7) แนวบทบาทในการพัฒนาสังคม (Social Development Role Orientation) นักศึกษาจะสนใจในการพัฒนาตนเอง โดยการพบปะบุคคลจำนวนมากและช่วยเหลือคนอื่น

8) แนวบทบาทที่ทำพอเป็นพิธี (Ritualistic Role Orientation) นักศึกษามีแนวโน้มในการอยู่บ้านมากกว่าสถาบัน ต้องการที่จะทำอะไรคนเดียว อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำอะไร ไม่สนใจวิชาการหรือสภาพแวดล้อมของสถาบัน

ซึ่ง นิวคอมบ์ และคณะ (Newcomb and others', 1967 : 123-124 อ้างถึงใน ทองเวียน อมรัชกุล , 2525 : 36) ได้ทำการจำแนกประเภทของนักศึกษาออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) คีกริชิต (Scholars) เป็นนักศึกษาที่มีความเป็นเอกัตบุคคลต่ำ แต่มีสติปัญญาสูง ไม่กล้าทำอะไร ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีเพื่อนฝูงน้อย ฉลาด เขาอาจจะมีความเชื่อมั่นว่า มีความเก่งแต่ไม่กล้าแสดงออก คนอื่นมองว่าเป็นคนที่มุ่งมั่นเอาแต่วิชาการ เป็นคนมีเหตุผล รู้จักการวิเคราะห์ ชอบวิเคราะห์คนแต่ไม่ยอมรับอะไรง่าย ๆ

2) บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Individualists) เป็นนักศึกษาที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ฉลาด สติปัญญาสูง มองตนเองว่ามีสติปัญญา มีทุกสิ่งทุกอย่างเหนือ นักศึกษาคนอื่น ทำตามความพอใจของตนโดยไม่คำนึงว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่ มีศิลปะ มีจินตนาการสูง มีความคิดอิสระ อุทิศตนเพื่อการเป็นผู้มีความคิดอิสระและเพื่อการเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์อย่างแท้จริง

3) พวกไม่มีระเบียบ (The Wild Ones) เป็นนักศึกษาที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูงไม่ค่อยฉลาด แต่งตัวไม่เรียบร้อย เช่น พวกฮิปปี้ เป็นคนที่เสื่อมโทรม ทำอะไรตามความพอใจ ไม่สนใจงานด้านวิชาการ สนใจแต่ความสนุกสนาน งานรื่นเริง ทำตัวเองให้เด่น อยู่เสมอ ไม่มีระเบียบวินัย

4) พวกฝึกฝนการเมือง (Political Activist) เป็นนักศึกษาที่ชอบยุ่งการเมือง มีวิจารณ์งานของการเมืองเป็นนักปฏิรูป (Civil-Mind Reformist) ไม่ว่าจะเป็นการเมืองในระดับมหาวิทยาลัยหรือระดับประเทศ สนใจในงานสาธารณประโยชน์

5) กลุ่มสังคม (The Social Group) เป็นนักศึกษาที่มีความเป็นตัวของตัวเองต่ำ สติปัญญาต่ำ สนใจเฉพาะเรื่องของสังคม เรื่องสนุกสนาน ไม่สนใจงานวิชาการ มีนัดกับเพื่อนต่างเพศเสมอ

6) ผู้นำ (Leaders) เป็นนักศึกษาที่สนใจในเรื่องการบริหารของมหาวิทยาลัยที่ตนเองศึกษาอยู่ต้องการที่จะมีตำแหน่งเป็นกรรมการของกลุ่มต่าง ๆ ในสถาบัน ทำตนเป็นผู้รอบรู้และเจ้ากี้เจ้าการในกิจการต่าง ๆ

จากเอกสารลักษณะและประเภทของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยนำเอกสารเหล่านี้เป็นส่วนประกอบมาใช้ในการอภิปรายผล

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุทิน ฉิมโฉม (2516 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาวิทยาลัยครูในเขตกรุงเทพมหานครโดยศึกษาลักษณะความรับผิดชอบต่อสังคม 10 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์เกี่ยวกับตนเอง ศาสนา การเรียน ชุมชน ครอบครัว บุคคลอื่น มนุษยธรรม

อำนาจภูษอนังคัม ประเทศชาติและขนบธรรมเนียมประเพณี พบว่านักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงจะมีความรับผิดชอบแตกต่างกันในบางด้าน

ซึ่งจันทร์จิรา มูลเมือง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษานหญิงมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านิสิตนักศึกษานชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและผลการวิจัยยังพบอีกว่า นักศึกษาที่มีระดับชั้นปีของการศึกษาต่างก็มีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

และลำดวน เกษตรสุนทร (2526 : 24) ได้ศึกษาทัศนคติทางจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่านิสิตนักศึกษานหญิงมีทัศนคติทางจริยธรรมด้านความเคารพกฎหมายบ้านเมืองและความสามัคคีสูงกว่านิสิตชาย

เช่นเดียวกับบุญศักดิ์ แวงภักดี (2526 : 76) ได้ศึกษาการรับรู้กับค่านิยมพื้นฐานของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาผลปรากฏว่า นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐานในด้านการปฏิบัติตามคุณธรรมทางศาสนาแตกต่างกัน

อีกทั้งดนัย จารุประสิทธิ์ (2533 : 33-67) ได้ศึกษาระดับทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาวิชาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยพลศึกษาภาคใต้พบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีทัศนคติเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน โดยที่นักศึกษาชายมีทัศนคติเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีระเบียบวินัยและความเสียสละอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษานหญิงมีทัศนคติเชิงจริยธรรมทั้งสามด้านนั้นอยู่ในระดับสูง

สำหรับเจียมจิต บุญรักษ์ (2534 : 107-110) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักเบญจธรรมของนักศึกษานวิทยาลัยพลศึกษาในภาคเหนือเพื่อที่จะเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงระหว่างนักศึกษานชั้นปีที่ 1 และนักศึกษานชั้นปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมตามหลักเบญจธรรมของนักศึกษานหญิงกับนักศึกษานชายมีความแตกต่างกันโดยที่นักศึกษานหญิงมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักศึกษานชายและนักศึกษานชั้นปีที่ 2 มีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักศึกษานปีที่ 1

และอำนาจ ชมพวงศ์ (2535 : 94-95) ได้ศึกษาค่านิยมพื้นฐานบางประการของนักศึกษานวิทยาลัยครูสาขาการศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณโดยศึกษานเฉพาะค่านิยมพื้นฐานในด้านการพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบต่อสังคมและการเคารพกฎหมายพบว่านักศึกษานชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีค่านิยมพื้นฐานแตกต่างกันและเมื่อศึกษานเปรียบเทียบระหว่างเพศชาย เพศหญิง และสถาบันการศึกษาก้พบว่าความแตกต่างเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้จุฬาลักษณ์ เรื่องณรงค์ (2537 : 68,69,76) ได้ศึกษาค่านิยมด้านจริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมีค่านิยมด้านจริยธรรม ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และความเสียสละแตกต่างกัน และยังพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้ มีค่านิยมด้านจริยธรรม ความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างด้านจริยธรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 กล่าวคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีค่านิยมด้านจริยธรรมความรับผิดชอบสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 และการศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่า ลักษณะการประกอบอาชีพหลักของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีค่านิยมด้านจริยธรรมความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เช่นเดียวกับอารีย์ เศรษฐชัย (2520 : 47) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สภาภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึกรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อีกทั้งศิริพันธุ์ บำรุงทรัพย์ (2529 : บทนำ) ได้ศึกษาแนวบทบาทนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนผลจากการศึกษาพบว่า บทบาทในการประสบการณ์จากการนำกิจกรรมไปใช้ประโยชน์พบว่านักศึกษาชายมีค่าเฉลี่ยที่จะนำประสบการณ์จากการทำกิจกรรมไปใช้ประโยชน์สูงกว่านักศึกษานหญิง และจากการศึกษายังพบว่าบทบาทในการพัฒนาสังคม นักศึกษาชายจะมีบทบาทด้านนี้สูงกว่านักศึกษานหญิง

ซึ่งปรียาพร พวงอศิวร (2529 : 46-47) ได้ทำการศึกษาจุดมุ่งหมายในชีวิตของนิสิตชั้นปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า จุดมุ่งหมายในชีวิตของนิสิตชายที่ปรารถนาจะมีส่วนช่วยให้สังคมเจริญขึ้น มีมากกว่านิสิตหญิง

รวมถึงวิเชียร รักการ (2522 : 15) ศึกษาเปรียบเทียบจิตลักษณะของนักศึกษาและนักศึกษาอาสาสมัคร ซึ่งเป็นนิสิตกลุ่มหนึ่งที่ทำกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาอาสาสมัคร มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ทำกิจกรรม และมีความเชื่ออำนาจภายในตนรวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อการอาสาพัฒนามากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ทำกิจกรรมด้านนี้

และไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ (2527 : 1-13) วิจัยเรื่อง "รูปแบบการใช้ชีวิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะการใช้ชีวิตของนิสิต

โดยแบ่งนักศึกษาออกตามลักษณะกลุ่มเป็น 7 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรม กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มเก็บตัว กลุ่มสมาคม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มวิชาการและกลุ่มวิชาชีพ และศึกษาเปรียบเทียบโดยจำแนกตาม เพศ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ชั้นปี หลักสูตร สาขาวิชา อาชีพบิดาและ คณะที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1) นิสิตหญิงมีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มวิชาการและกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์สูงกว่า นิสิตชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2) นิสิตที่นักศึกษาในชั้นปีที่ต่างกัน มีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มกิจกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มสมาคม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มวิชาการและกลุ่มวิชาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

นิสิตที่บิดาประกอบอาชีพต่างกัน พบว่ามีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มสมาคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

นอกจากนี้วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเจริญงอกงามและพัฒนาการของนิสิต นักศึกษา และกระบวนการสอนที่มีผลต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษา ตลอดจนศึกษากิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่มีผลกระทบต่อความเจริญงอกงามของนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 10 แห่งในประเทศไทย เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษา พบว่าจากการตอบแบบสอบถามนิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาว่าทำให้พัฒนาความคิดและมีเหตุมีผลมากขึ้น ทำให้พัฒนานบุคลิกภาพ และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ จากผลการสัมภาษณ์ พบว่า

1) การเข้าร่วมกิจกรรม : ในรอบ 1 ปี นิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วมกิจกรรมประมาณ 1-9 ครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ 20 ครั้งขึ้นไป

2) กิจกรรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย นิสิตนักศึกษามีความความคิดเห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยมีส่วนพัฒนาและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1) กิจกรรมด้านวิชาการ จะช่วยพัฒนาสติปัญญา พัฒนาการศึกษาในสายวิชาชีพ การใช้เหตุผล ความเคลื่อนไหวทางการเรียน และเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด

2.2) กิจกรรมสู่ชุมชนและค่ายอาสาสมัคร จะช่วยพัฒนาส่งเสริมบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ความเสียสละ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่และพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่

2.3) กิจกรรมกับพุทธศาสตร์และประเพณี จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม ให้รู้จักมารยาทในสังคม มีคุณธรรมและความประพฤติดีขึ้น กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย พุทธศาสตร์ประเพณีและดนตรีไทยจะช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยให้ตระหนักในความเป็น

คนไทย มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติเพิ่มขึ้น มีความภาคภูมิใจและซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมของชาติความรับผิดชอบต่อสังคมกับตัวแปรทางสังคม

9. ความรับผิดชอบต่อสังคมกับตัวแปรทางสังคม

การที่ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีที่ใช้สนับสนุนในการทำวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีจะกล่าวพาดพิงถึงประสบการณ์ทางสังคม สภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลว่าเป็นต้นเหตุที่สำคัญอย่างยิ่งของการแสดงออกทางพฤติกรรม ถ้าบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เช่น อยู่ในกลุ่มคนฐานะเดียวกันหรือได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาคล้าย ๆ กัน บุคคลเหล่านั้นก็อาจมีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบที่คล้ายคลึงกันได้ ยิ่งกว่านั้นบุคคลที่ได้รับประสบการณ์และสภาพแวดล้อมรอบข้างที่คล้ายคลึงกัน แต่มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจประสบการณ์และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้นไม่เท่าเทียมกัน ผลของพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ต่อสังคมย่อมจะแตกต่างกัน

9.1 เพศ ชายและหญิงแตกต่างกันในหลายด้านซึ่งนอกเหนือจากสภาพทางกายภาพแล้ว สถานภาพและบทบาททางสังคมตลอดจนอิทธิพลของวัฒนธรรมในแต่ละสังคมได้มีการกำหนดให้เพศชายและหญิงเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติตนตามบทบาทที่แตกต่างกัน (กาญจนา ดำสุวรรณ และนิตยา เสาร์มณี. 2524 : 48) สังคมตะวันตกถือว่าผู้ชายมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่มีลักษณะก้าวร้าว พึ่งตัวเองและตรงไปตรงมา เป็นผู้คุ้มครองความปลอดภัยแก่สตรี เด็ก และคนชรา เป็นผู้ที่ยกย่อง และเสียสละแก่ผู้อื่น ขณะที่สังคมคาดหมายให้ผู้หญิงเป็นผู้มีศีลธรรมและคุณธรรมสูง และเป็นผู้ที่เชื่อฟังและโอนอ่อนผ่อนตามมากกว่าผู้ชาย (ปราณี สู้ติวัฒนา, 2517 : 30)

9.2 อายุและระดับการศึกษา ในปัจจุบันสังคมที่เจริญและมีมาตรฐานจะกำหนดเกณฑ์อายุของผู้เข้าศึกษาภาคบังคับใกล้เคียงกัน ดังนั้นการแยกตัวแปรที่เป็นอายุออกจากตัวแปรที่เป็นระดับการศึกษาจึงทำได้ยาก กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่อายุน้อยก็มีระดับการศึกษาต่ำและกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก ก็มีการศึกษาสูงตามไปด้วย (ดวงเดือน พันธุมนาวินและ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก. 2520 : 14) โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1964 : 127 อ้างถึงใน สุรพงษ์ ชูเดช, 2534 : 30) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับระดับอายุพบว่า เด็กอายุสูงขึ้นนิยมให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นตามอายุ

9.3 อาชีพหลักของผู้ปกครอง ระดับพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลซึ่งได้แก่ รายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาและบิดามารดา อาชีพหลักของครอบครัว ฯลฯ มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของบุคคล ทำให้บุคคลที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีโอกาสได้รับประสบการณ์การเรียนรู้และการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ความนึกคิด ทักษะคิด ที่แตกต่างกันไปตั้งข้อค้นพบจากงานวิจัยที่น่าสนใจ เช่น บุคคลที่มาจากครอบครัวระดับกลาง มีบุคลิกภาพด้านไมตรีสัมพันธ์ คือ มีความเกรงใจสูงกว่าบุคคลที่มาจากครอบครัวระดับสูง (เกื้อกุล ทาสีทธิ. 2513 : 68) นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันมีความเชื่อเรื่องอำนาจภายในตนเองและวินัยแห่งตนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างและอื่น ๆ คำชายและรับราชการ มีวินัยแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพกสิกรรม (กรรณา กิจขยัน. 2517 : 48)

9.4 ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วมในสถาบันการศึกษา นิสิตนักศึกษาที่เข้าเรียนในสถาบันการศึกษาจะมีความแตกต่างของประสบการณ์ที่ได้รับจากสถาบันในด้านของกิจกรรมที่แตกต่างกัน และความแตกต่างนี้จะยิ่งมากขึ้นเมื่อศึกษาในชั้นปีที่สูงขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขณะที่อยู่ในสถาบันการศึกษา จะส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมในอนาคต (พรชูลี อาชวบำรุง , 2525 : 249)

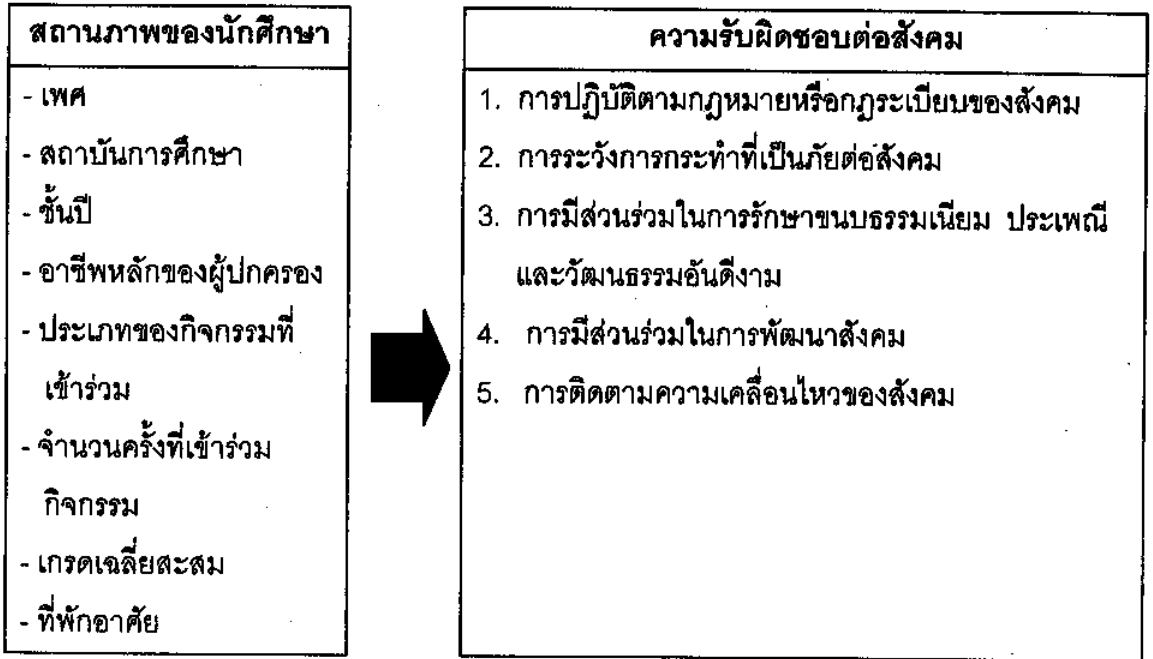
จากข้อพิจารณาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรอิสระที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยในภาคใต้ ใน 8 ตัวแปรคือ เพศ สถาบันการศึกษา ชั้นปี อาชีพหลักของผู้ปกครอง ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม เกรดเฉลี่ยสะสม และที่พักอาศัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบในวิจัยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยภาคใต้ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า สิ่งที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังนี้คือ เพศ สถาบันการศึกษา ชั้นปี อาชีพของผู้ปกครอง ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม เกรดเฉลี่ยสะสม และที่พักอาศัย

ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 กรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ จำแนกตามตัวแปร เพศ สถาบันการศึกษา ชั้นปี อาชีพหลักของผู้ปกครอง ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม เกรดเฉลี่ยสะสมและที่พักอาศัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ จำแนกตามตัวแปร เพศ สถาบันการศึกษา ชั้นปี อาชีพหลักของผู้ปกครอง ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม เกรดเฉลี่ยสะสมและที่พักอาศัย

สมมุติฐาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานในการวิจัยดังนี้

1. นักศึกษาชายและนักศึกษานหญิงมหาวิทยาลัยในภาคใต้มีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

2. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่ศึกษาอยู่ในสถาบันที่ต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน
3. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน
4. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่อาชีพหลักของผู้ปกครองต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน
5. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่มีการเข้าร่วมประเภทของกิจกรรมต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน
6. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่มีจำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน
7. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน
8. นักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ที่พักอาศัยในสถาบันการศึกษาแตกต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบถึงระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้
- 1.2 ทำให้ทราบความแตกต่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ตามตัวแปร เพศ สถาบันการศึกษา ชั้นปี อาชีพหลักของผู้ปกครอง ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม เกรดเฉลี่ยสะสม และที่พักอาศัย

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับมหาวิทยาลัยนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาให้มีลักษณะของพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2.2 เพื่อเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเป้าหมายการศึกษาของสถาบันที่วางไว้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ระดับปริญญาตรี ภาคปกติที่กำลังศึกษาอยู่ใน ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 10,715 คน โดยจำแนกเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวน 6,683 คน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 2,263 คน และมหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 1,769 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ระดับปริญญาตรี ภาคปกติที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 386 คน โดยจำแนกเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวน 240 คน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 81 คน และมหาวิทยาลัยทักษิณจำนวน 65 คน

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 เพศ แบ่งได้ 2 กลุ่มคือ

- เพศชาย
- เพศหญิง

3.1.2 สถาบันการศึกษา แบ่งได้ 3 กลุ่มคือ

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

- มหาวิทยาลัยทักษิณ

3.1.3 ชั้นปีที่ศึกษา แบ่งได้ 3 กลุ่มคือ

- ชั้นปีที่ 2

- ชั้นปีที่ 3

- ชั้นปีที่ 4

3.1.4 อาชีพของผู้ปกครอง แบ่งได้ 4 กลุ่มคือ

- รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

- ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว

- เกษตรกรรม

- อื่น ๆ เช่นรับจ้าง

3.1.5 ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม แบ่งได้ 4 กลุ่มคือ

- กิจกรรมด้านวิชาการ

- กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม

- กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์

- กิจกรรมด้านกีฬา

3.1.6 จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม

- ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม

- 1 - 5 ครั้ง

- มากกว่า 10 ครั้ง ขึ้นไป

3.1.7 เกรดเฉลี่ยสะสม

- ต่ำกว่า 2.00

- 2.01 - 2.50

- 2.51 - 3.00

- มากกว่า 3.00

3.1.8 ที่พักอาศัย

- ที่พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย

- ไม่ได้พักอาศัยอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย

3.2 ตัวแปรตามคือ ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความรู้สึกของนักศึกษาในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวมเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเจริญของสังคมในด้านต่อไปนี้

- 1.1 การปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม
- 1.2 การระงับการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม
- 1.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม
- 1.5 การติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม

ทั้งนี้วัดได้โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. การปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม หมายถึง การกระทำที่มีจิตสำนึกคำนึงถึงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในสังคม ซึ่งได้แก่ การปฏิบัติตามกฎจราจร ไม่หลีกเลียงการเสียดาษี รักษากฎระเบียบของมหาวิทยาลัยรวมถึงการไม่ส่งเสียงดังในยามวิกาล และในสถานที่ที่ต้องการความสงบ

3. การระงับการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม หมายถึง การควบคุมตนเองให้อยู่ในขอบเขตที่จะกระทำในสิ่งต่าง ๆ ที่จะไม่ให้ เป็นภัยต่อส่วนรวม ซึ่งได้แก่ การไม่ทิ้งขยะหรือสารเคมีในที่ไม่ควรทิ้ง ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท ไม่ทำลายเศรษฐกิจของชาติ ไม่ฉ้อโกงผู้อื่นและไม่พูดโกหกจนเกิดความเสียหาย ไม่ทำลายสาธารณสมบัติ และทรัพย์สินของชาติ

4. การมีส่วนร่วมในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม หมายถึง การที่ได้มีส่วนร่วมในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมด้านความคิดและการกระทำทั้งทางกาย ทางวาจา ซึ่งได้แก่ เข้าร่วมประเพณีที่สืบทอดกันมา ช่วยประชาสัมพันธ์งานประเพณีและวัฒนธรรมรวมถึงไม่ดูถูกเหยียดหยามประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม หมายถึง การร่วมคิดร่วมทำและสร้างสรรค์ในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในสังคม ซึ่งได้แก่ การออกค่ายอาสาพัฒนา เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน และช่วยสอดส่องดูแลป้องกันการกระทำในสิ่งที่มีผิดกฎหมาย รวมถึงเป็นพยานเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีผิดกฎหมาย

6. การติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม หมายถึง การให้ความสนใจในข่าวสารของบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวันตามสื่อต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ให้ความสนใจข่าวสารการเมืองและแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับชั้น
7. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 2-4 ปีการศึกษา 2541 ในระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปีภาคปกติ ของมหาวิทยาลัยภาคใต้ คือ
- 7.1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
 - 7.2 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
 - 7.3 มหาวิทยาลัยทักษิณ
8. มหาวิทยาลัยในภาคใต้ หมายถึง
- 8.1 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
 - 8.2 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
 - 8.3 มหาวิทยาลัยทักษิณ
9. ชั้นปี หมายถึง ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4
10. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพรับราชการหรือทำงานในองค์กรของรัฐ อาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว อาชีพเกษตรกรรม อาชีพอื่น ๆ เช่น รับจ้าง
11. ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม หมายถึง กิจกรรมที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถาบันที่ไม่ใช่กิจกรรมที่ระบุไว้ในวิชาเรียน ได้แก่ กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมด้านศิลปะและวัฒนธรรม กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมด้านกีฬา
12. จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรมในสถาบันการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมาของนักศึกษา
13. เกณฑ์เฉลี่ยสะสม หมายถึง ระดับผลการเรียนเฉลี่ยของนักศึกษาลดลงระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัย
14. ที่พักอาศัย หมายถึง ลักษณะการพักอาศัยของนักศึกษาในปีที่ผ่านมา ได้แก่ การพักอาศัยในหอพักของมหาวิทยาลัย หรือการพักอาศัยภายนอกมหาวิทยาลัย